

Farg'ona Davlat universiteti Tabiiy fanlar fakulteti
Geografiya 17-45-guruh talabasi
Yunusaliyev Rahimjon.
Elektron atlaslar majmuasi

Murojaat uchun:

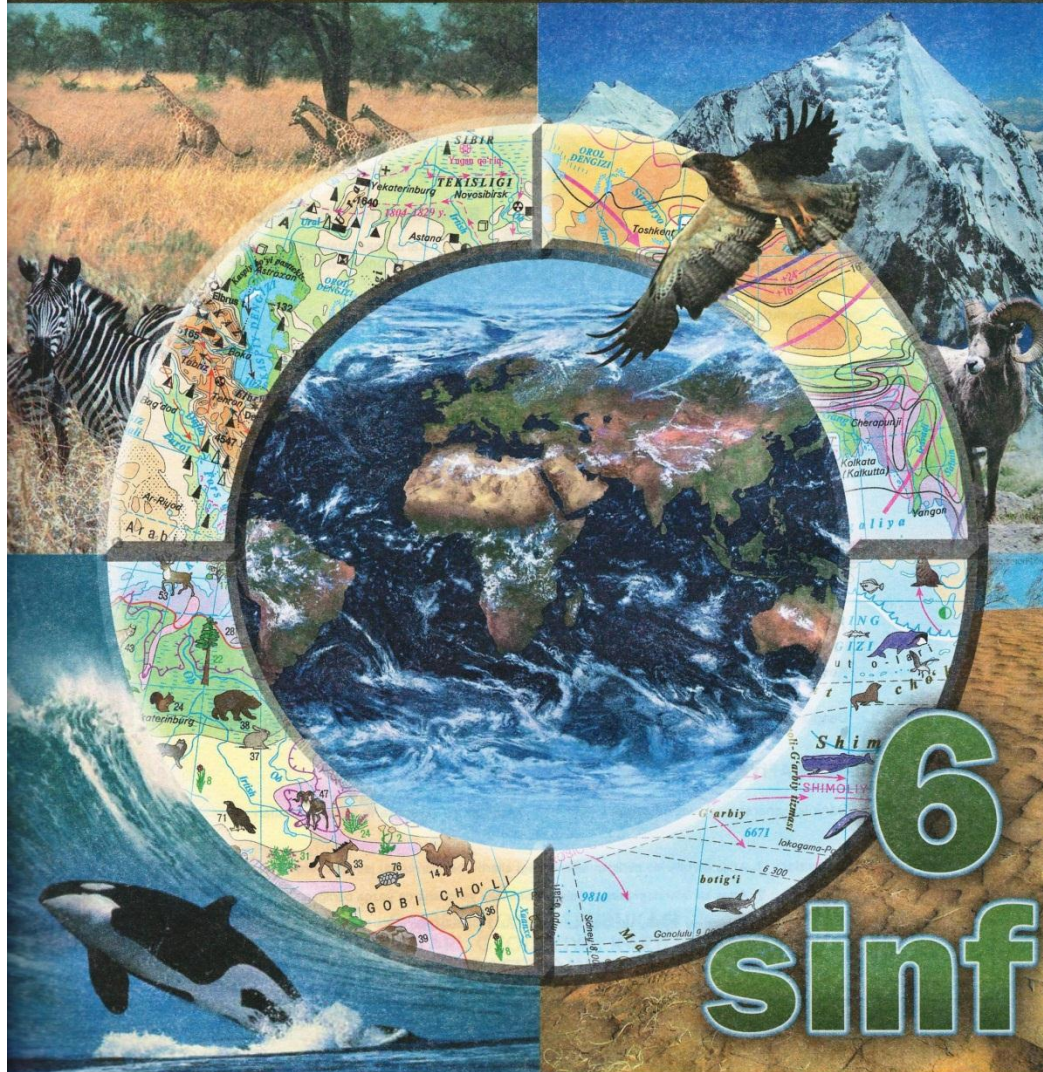
+998913258925

+998999938125

Atlas

MATERIKLAR VA OKEANLAR TABIIY GEOGRAFIYASI

6
sinf

SHARTLI BELGILAR

AHOLI PUNKTLARI

DUNYONING SIYOSIY KARTASIDA VA KOMPLEKS KARTALARDA

Soniga ko'ra

- 5 000 000 dan ko'p aholisi
- 1 000 000 dan 5 000 000 gacha aholisi
- 500 000 dan 1 000 000 gacha aholisi
- 500 000 dan kam aholisi

Siyosiy-ma'muriy ahamiyatiga ko'ra

TOSHKENT	Davlatlar poytaxti
Kayma	Mulklar va alohida statusga ega hududlar markazlari
Chko	Boshqa aholi punktlari

TABIIY, OKEANLAR VA TURLI MAVZULI KARTALARDA

- Kiyev Aholi punktlari

CHEGARALAR

- davlatlar
- KXDR va Koreya Respublikasi o'rtasidagi, Kashmirdagi Hindiston va Pokiston o'rtasidagi demarkatsiya chizig'i
- qo'riqxonalar va milliy bog'lar

ALOQA YO'LLARI

- Temir yo'llar, parom kechuvlari
- Kema qatnaydigan kanallar
- 6 300 — Dengiz yo'llari, masofasi kilometrlarda

GIDROGRAFIYA VA RELYEF

- Daryolar, sharsharalar va ostonalar

- Qurib qoluvchi daryolar
- Chuchuk ko'llar
- Sho'r ko'llar
- Ko'llarning o'zgarib turuvchi qirg'oq chiziqdari
- Gorizontallar
- 5895 — Dengiz sathidan balandlik belgisi
- 1025 — Dengiz sathidan suv sathi belgisi
- 9810 — Chuqurlik belgilari
- * — Vulqonlar
- Quruq o'zanlar

BOSHQA SHARTLI BELGILAR

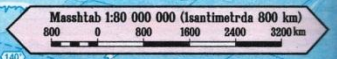
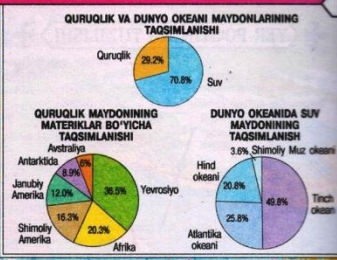
- Karta rnashtabiga mos kelmaydigan qoriqxonalar va milliy bog'lar
- Muzliklar
- Materik muzlari, shelf muzliklari va gletcherlar
- Suzib yuruvchi muzlarning qishki chegarasi
- Suzib yuruvchi muzlarning yozgi chegarasi
- Marjon riflari
- Botqoqliklar
- Sho'rxoklar
- Qumlar
- Dunyo okeanining iliq oqimi
- Dunyo okeanining sovuq oqimi
- AND Sudet — Orografik nomlar
- KAMPOS — Geografik o'lkalalar nomlari

Eslatmalar: 1. Atlas kartalarida berilgan legendadagi shartli belgilar ushbu jadvalga kirgizilmagan

2. Atlas kartalaridagi dengiz oqimlari Shimoliy yarim sharda yozga berilgan

3. Dunyoning siyosiy tuzilishi kartalarida 2012 yil holati bo'yicha tasvirlangan

DUNYONING TABIIY KARTASI

YER PO'STINING TUZILISHI

SHARTLI BELGILAR

Qadimiy platformalar
 Fundament yoshi 1600 mln. yildan ko'proq

Burmaliash oblastlari
 Baykal yoshi 1200 dan 500 mln. yilgacha

Okean tubining tuzilish elementlari
 Materik sayozligi
 Yoyimon orolalar zonasi
 Okean platformalari
 O'rta okean izmlari
 Okean chekkasidagi cho'ntmalar

Uzilmalar-yorilarning yirik zonalarida
 matnlarida

Litosfera pitalari

I Tinch okean	VIII Afrika
II Shimoliy Amerika	IX Arabiston
III Kokez	X Hind-Avstraliya
IV Karib	XI Filippin
V Naska	XII Antarkida
VI Janubiy Amerika	XIII Slosch
VII Yevrosiyo	XIV Litosfera pitalar chegaralari

Vulqonlar
 * harakatdagi
 * so'ngan

Yaqin yillarda
 Zilzilar va hozirgi tog' hosil bo'lishi zonalarida
 Falokatli zilzilar markazlari va bo'lgan yillari

MATERIKLARNING 200 MLN. YIL OLDINGI HOLATI

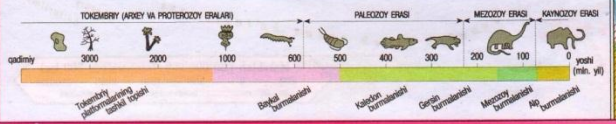
MATERIKLARNING 180 MLN. YIL OLDINGI HOLATI

MATERIKLARNING 65 MLN. YIL OLDINGI HOLATI

FOYDALI QAZILMA KONLARI

Magmatik va metamorfik	Cho'kindi
▲ Temir rudalari	■ Tosh ko'mir
▲ Xrom rudalari	■ O'q'ing'ir ko'mir
▲ Nikel rudalari	■ Uran rudalari
▲ Alyuminiy rudalari	■ Neft
▲ Mis rudalari	▲ Tabiiy gaz
▲ Polimetall rudalari	▲ Otingugurt
▲ Qalay rudalari	▲ Marganets rudalari
▲ Simob rudalari	▲ Nikel rudalari
▲ Oltin	▲ Alyuminiy rudalari
▲ Uran rudalari	▲ Osh tuzi
▲ Grafit	■ Mis rudalari
○ Oltinsoz	○ Qalay rudalari
	○ Oltinsoz

YERDA RELYEFNING SHAKLLANISHI VA HAYOTNING TARQAQIY ETISHINING ASOSIY DAVRLARI

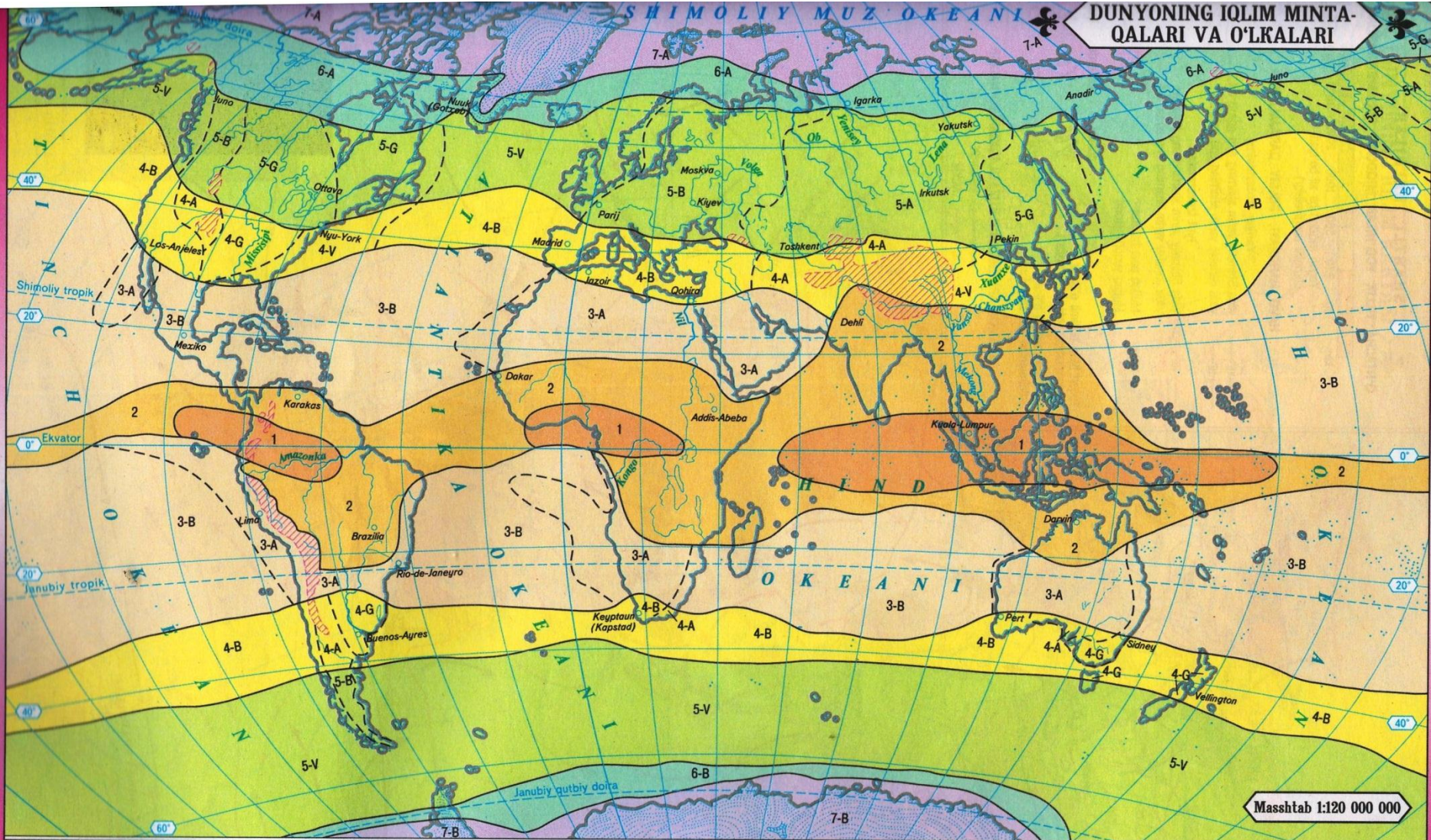
200 million yil oldin Yerdan ulkan Pangeassa okeani o'rab turgan yirik materik Pangeiya mavjud bo'lgan. Pangeassa yunoncha so'z bo'lib "pan"-barcha, "hama"; "ge"-yer, "tutasan"-dengiz demakdir.

Pangeiya ikki yirik materikka-Lavraziya va Gondvanga ajralib ketgan. Ular onasida yangi okean-Tetis paydo bo'lgan.

Lavraziya va Gondvanning ajralishi natijasida Atlantika okeani vujudga kelgan. Afrika bilan Yevrosiyaning yopishishi natijasida Tetis okeani qopqirib borgan va yo'q bo'lib ketgan.

Masshtab 1:80 000 000

DUNYONING IQLIM MINTA-QALARI VA O'LKALARI

Masshtab 1:120 000 000

S H A R T L I B E L G I L A R

- EKVATORIAL MINTAQ**
- 1 Kuchsiz o'zgaruvchan shamollar. Issiq va nam. Haroratning va havo namligining mavsumiy o'zgarishi juda past
- SUBEKVATORIAL MINTAQ**
- 2 Yozda-ekvatorial, qishda-tropik havo massalari hukmron. Qishi yozdan sovuqroq, lekin quruqligi bilan farq qiladi. Okeanlarda tropik siklonlar vujudga keladi
- TROPİK MINTAQ**
- 3 Passatlar uzoq davom etadi. Mavsumiy havo harorati o'zgarishlari ancha seziladi, ayniqsa materiklarda

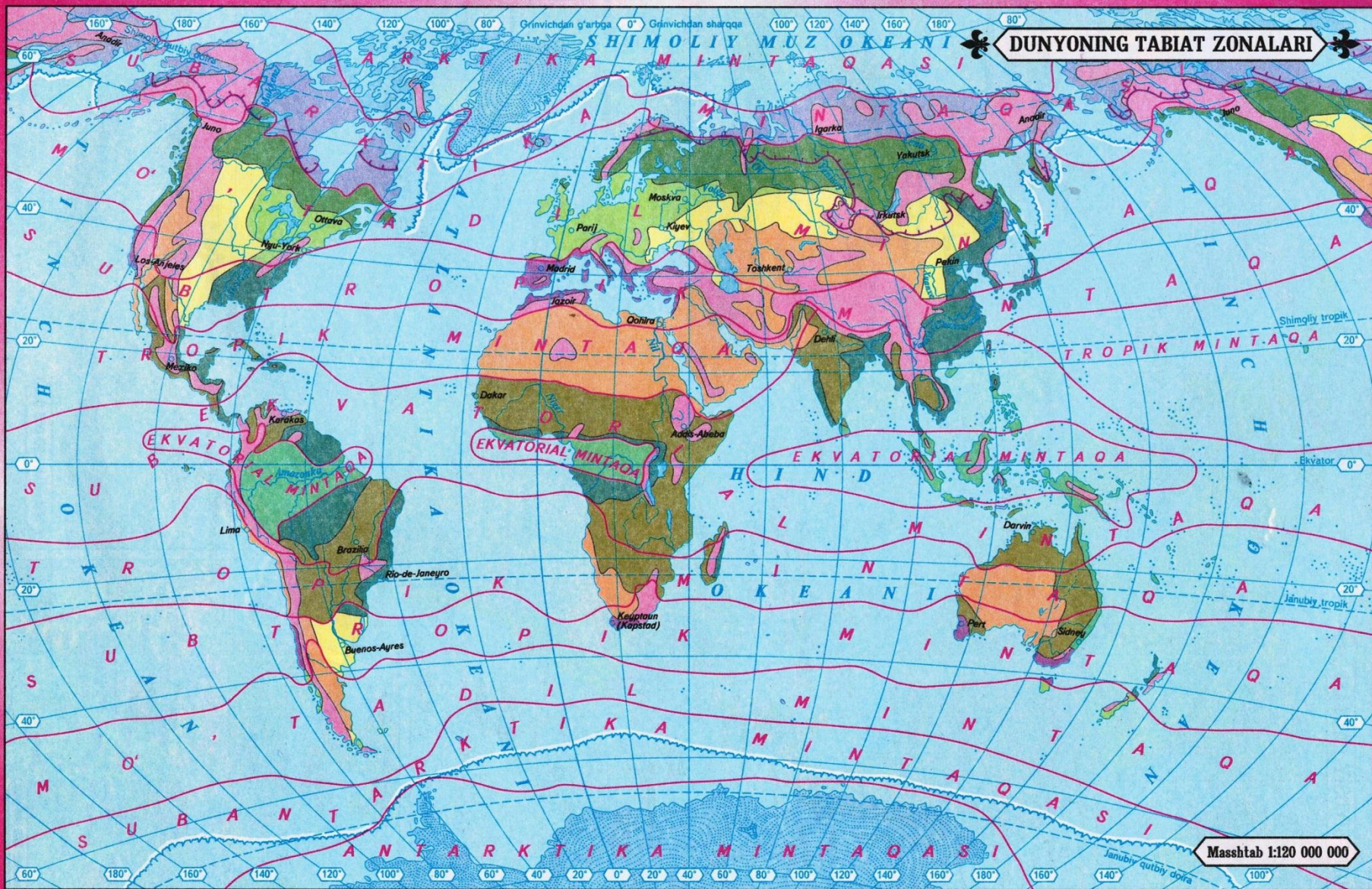
- 3-A
- 3-B
- 4
- 4-A
- 4-B
- 4-V
- 4-G

- Tropik iqlim o'lkalari**
- cho'l namchil
- SUBTROPİK MINTAQ**
- Yozda-tropik, qishda-mo'tadil havo massalari hukmron. Harorat va yog'inlarning mavsumiy farqi seziladi. Qor yog'ishi mumkin
- Subtropik iqlim o'lkalari**
- kontinental o'rta dengiz musson bir me'yordagi namchilik

- 5
- 5-A
- 5-B
- 5-V
- 5-G
- 6

- MO'TADIL MINTAQ**
- G'arbiy shamollar hukmron. Materiklar qishda qor bilan qoplangan. Janubiy yarim shardagi okeanlarda suzib yuruvchi muzlar uchraydi
- Mo'tadil iqlim o'lkalari**
- kontinental mo'tadil kontinental dengiz musson
- SUBARKTIKA VA SUBANTARKTIKA MINTAQALARI**
- Yozda-mo'tadil, qishda arktik va antarktik havo massalari hukmron. Mavsumiy harorat o'zgarishlari farqi katta. Materiklarda ko'p yillik muzloq tuproqlarning yopasiga tarqalishi. Okeanlarda suzib yuruvchi muzlar

- 6-A
 - 6-B
 - 7
 - 7-A
 - 7-B
- Subarktik iqlim
Sernam sovuq yoz va sovuq qishli subantarktik iqlim
- ARKTIKA VA ANTARKTIKA MINTAQALARI**
- Juda sovuq qish va sovuq yoz. Yog'ingarchilik kam bo'ladi
- Arktik iqlim
Yer sharining eng sovuq qishli antarktik iqlim
- Baland tog' iqlimi o'lkalari
- Iqlim mintaqalarining chegaralari
- Iqlim o'lkalarining chegaralari

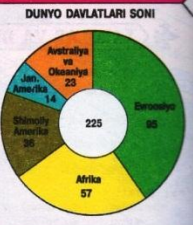

DUNYONING TABIAT ZONALARI

**S H A R T T L I B E L G I L A R
T A B I A T Z O N A L A R I**

Arktika va antarktika cho'llari	Tayga	O'rmon-dashtlar va dashtlar	Savannalar va siyrak o'rmonlar	Fasliy nam (shu jumladan musson) o'rmonlar
Tundra va o'rmon-tundra	Aralash va keng bargli o'rmonlar	Chala cho'llar va cho'llar	Qattiq bargli doimiy yashil o'rmonlar va butazorlar	Serman ekvatorial o'rmonlar
Balandlik mintaqalanishi o'likari		Geografik (tabiat) mintaqalar chegaralari		Ko'p yillik muzloqlarning janubiy chegarasi

DUNYONING SIYOSIY KARTASI

UMUMIY MA'LUMOTLAR

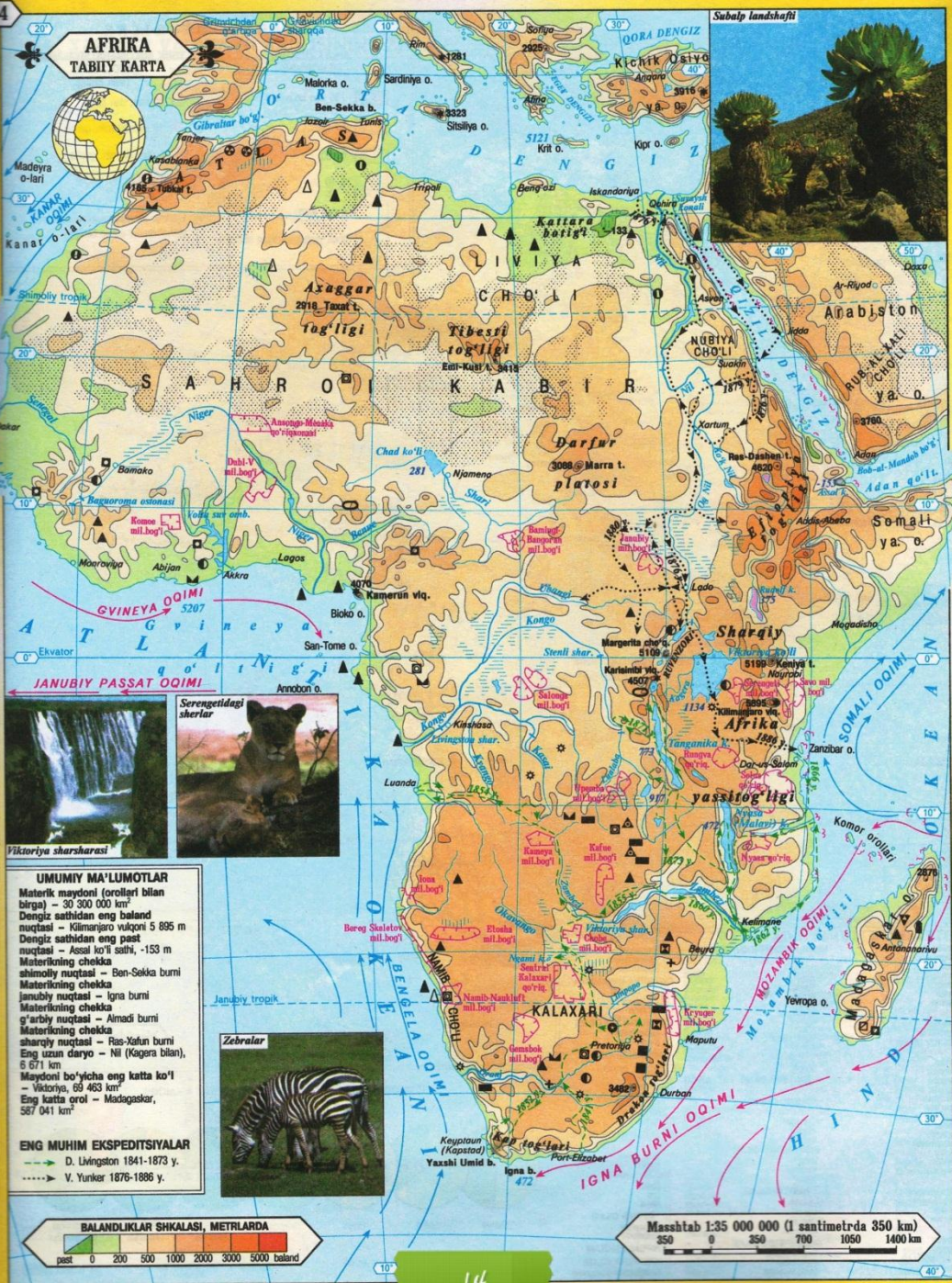
Aholi – 7 mlrd. dan ko'p kishi
 (BMT ma'lumotlari bo'yicha)
 Aholi zichligi – 1 km² ga 47 kishi
 Dumyo davlatlari soni – 225
 Eng yirik davlat – Rossiya Federatsiyasi (Yevropa), 17 075 400 km²
 Eng kichik davlat – Vatikan (Yevropa), 0,44 km²
 Aholisi eng ko'p davlat – Xitoy (Osiyoda), 1,34 mlrd. kishi
 Eng zich aholi–Moskva krayzigi, 1 km² ga 16 135 kishi
 Aholisi eng ko'p shahar – Tokio (Yaponiya), 35,2 mlrd. kishi

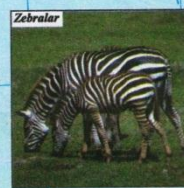
KARTADA RAQAMLAR BILAN BELGILANGAN Osiyo Afrika Amerika

Osiyo	Afrika	Amerika
1 Estoniya	8 Gruzija	27 G'arbiy Sahro Kabir
2 Latviya	9 Ozarbayjon	28 Senegal
3 Belorus	16 Iordaniya	29 Gambia
4 Lyuksemburg	17 Isroil	30 Gvineya-Bissau
5 Slovniya	18 Falastin hududlari (Jordan daryosining g'arbiy qirg'oqi va G'azo sektori)	31 Burkina-Faso
6 Xorvatiya	19 Qozg'olon	32 Serr-Leone
7 Rossiya va G'arshovira	20 Koreya Xalq Demokratik Respublikasi	33 Liberiya
		34 Kot-d'Ivuar
		35 Togo
		36 Bruney
		37 Eritreya
		38 Jibuti
		39 Janubiy Sudan
		40 Ekvatorial Gvineya
		41 Ruanda
		42 Burundi
		43 Malavi
		44 Svaliand
		45 Lesoto
		46 Gaiti
		47 Dominikan Respublikasi
		48 Beliz
		49 Gvatemala
		50 Gonduras
		51 Salvador
		52 Nikaraga
		53 Kosta-Rika
		54 Panama
		55 Surinam
		56 Gviana (Fr.)
		57 Urugvay

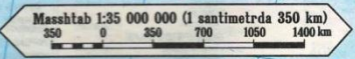
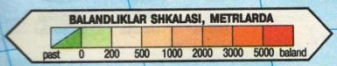
**AFRIKA
TABIIY KARTA**

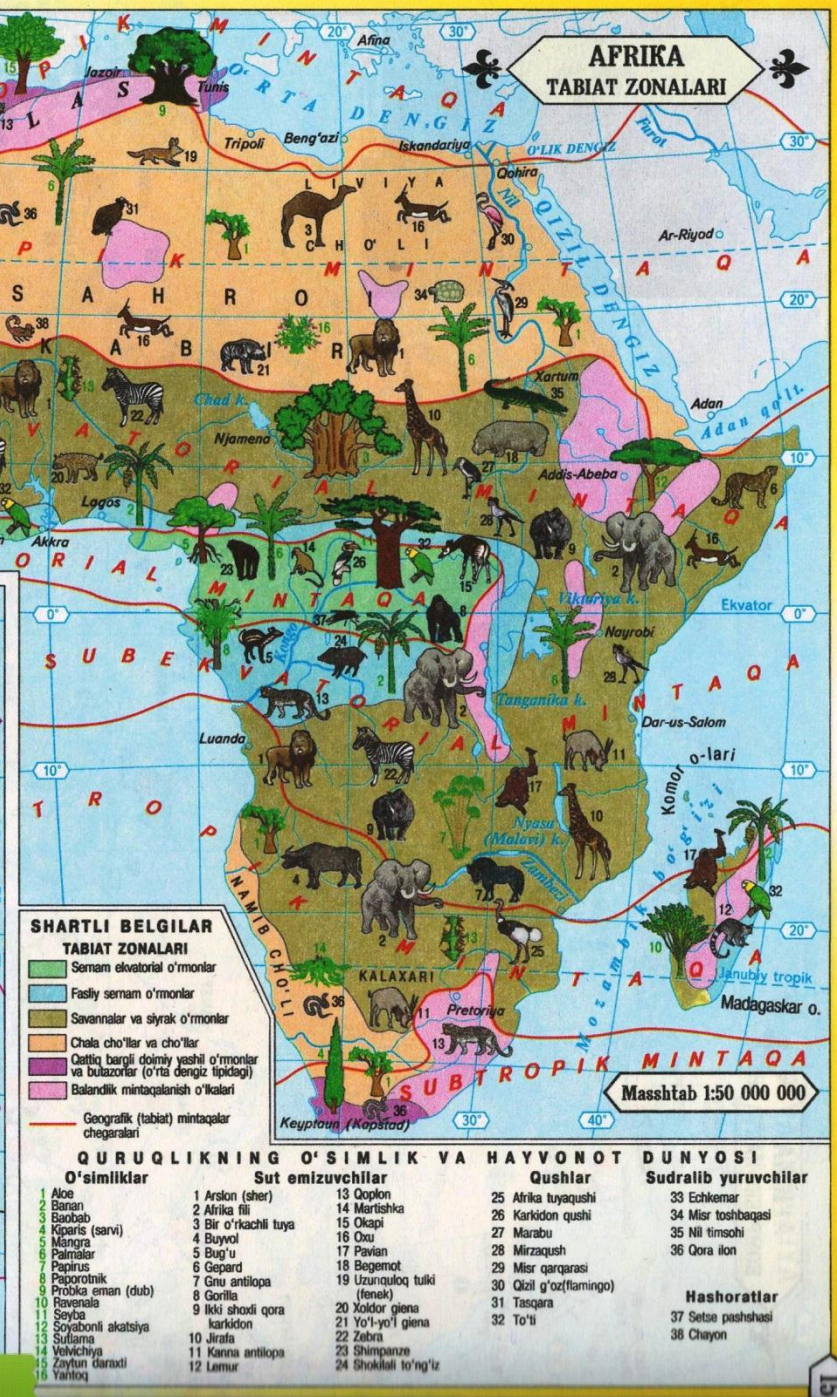
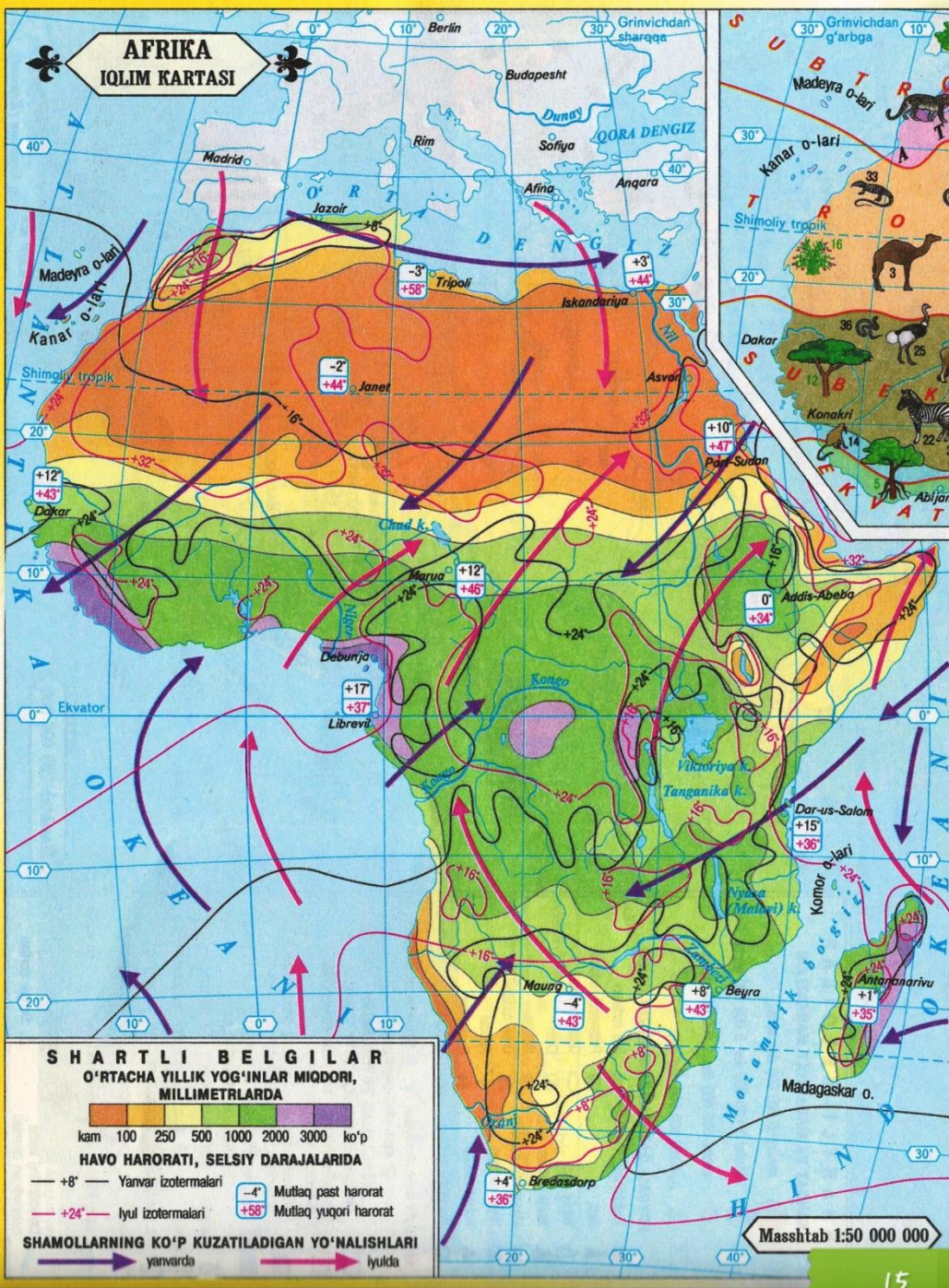

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Matarik maydoni (orollar bilan birga) - 30 300 000 km²
 Dengiz sathidan eng baland nuqtasi - Kilimanjaro vulqani 5 895 m
 Dengiz sathidan eng past nuqtasi - Assal ko'li sath, -153 m
 Matarikning chekka shimoliy nuqtasi - Ben-Sekka burni
 Matarikning chekka janubiy nuqtasi - Igna burni
 Matarikning chekka g'arbiy nuqtasi - Amadi burni
 Matarikning chekka sharqiy nuqtasi - Ras-Yufun burni
 Eng uzun daryo - Nil (Kagera bilan), 6 711 km
 Maydoni bo'yicha eng katta ko'l - Viktoria, 69 483 km²
 Eng katta orol - Madagaskar, 587 041 km²

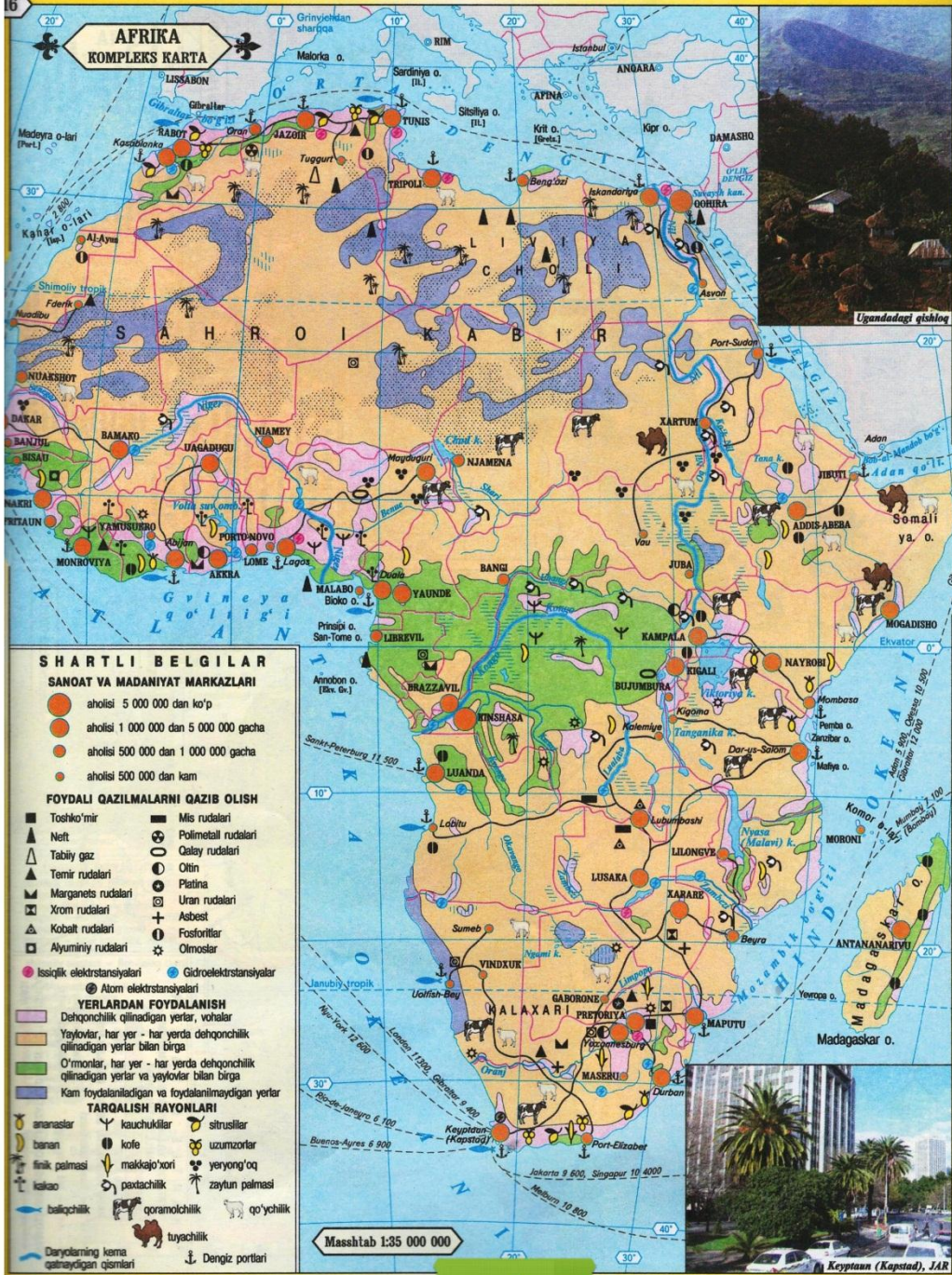

ENG MUHIM EKSPEDITSİYALAR
 - - D. Livingston 1841-1873 y.
 - - V. Yunker 1876-1886 y.

**AFRIKA
KOMPLEKS KARTA**

SHARTLI BELGILAR

SAOAT VA MADANIYAT MARKAZLARI

- aholisi 5 000 000 dan ko'p
- aholisi 1 000 000 dan 5 000 000 gacha
- aholisi 500 000 dan 1 000 000 gacha
- aholisi 500 000 dan kam

FOYDALI QAZILMALARINI QAZIB OLIISH

- Toshko'mir
- ▲ Neft
- ▲ Tabiiy gaz
- ▲ Temir rudalari
- ▲ Marganets rudalari
- ▲ Xrom rudalari
- ▲ Kobalt rudalari
- ▲ Alyuminiy rudalari
- Mis rudalari
- Polimetall rudalari
- Qalay rudalari
- Otin
- Platina
- Uran rudalari
- Asbest
- Fosforitlar
- Olmoslar

- Issiqlik elektrstansiyalari
- Hidroelektrstansiyalar
- Atom elektrstansiyalari

YERLARDAN FOYDALANISH

- Dehqonchilik qilinadigan yerlar, vohalar
- Yaylovlar, har yer - har yerda dehqonchilik qilinadigan yerlar bilan birga
- O'montlar, har yer - har yerda dehqonchilik qilinadigan yerlar va yaylovlar bilan birga
- Kam foydalaniladigan va foydalanilmaydigan yerlar

TARQALISH RAYONLARI

- ananaslar
- kauchukilar
- finik palmasi
- kakao
- balqichlik
- sitruslilar
- kofe
- makkajo'xori
- paxtachilik
- uzumzorlar
- yeryong'oq
- zaytun palmasi
- qo'ychilik
- tuyachilik

Daryolarning kema qatnaydigan qismlari

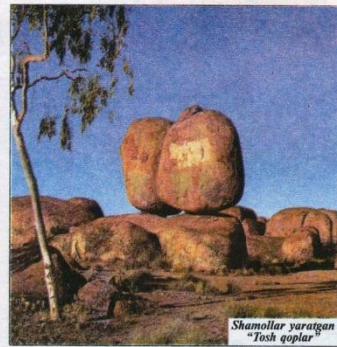
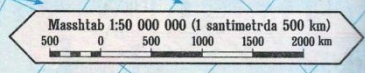
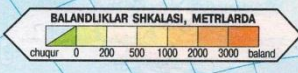
Masshtab 1:35 000 000

Ugandadagi qishloq

Keyptann (Kapstad), JAR

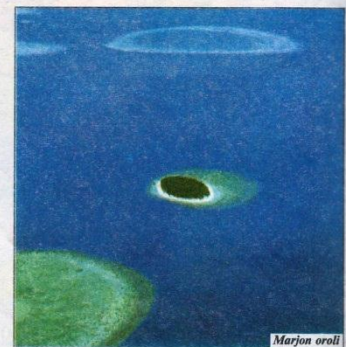
AVSTRALIYA VA OKEANIYA TABIIY KARTA

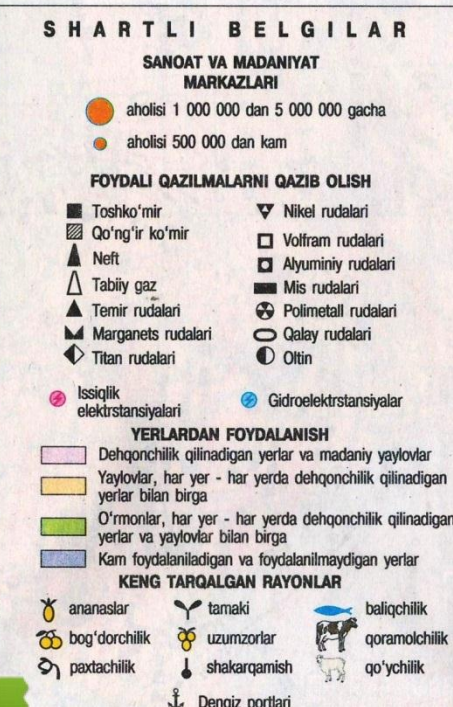
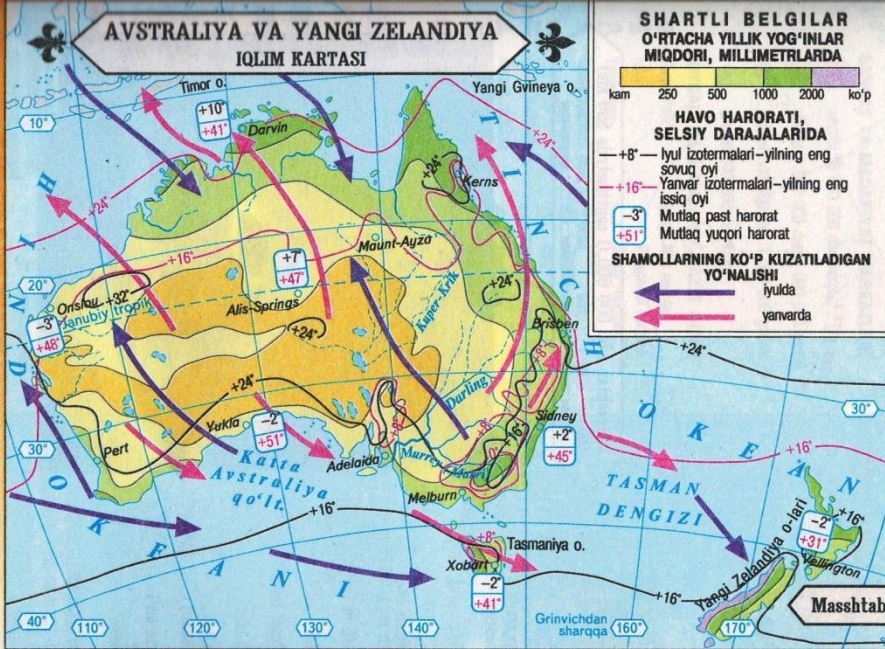
Shamollar yaratgan "Tash qoplar"

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Avstraliya va Okeaniya maydoni – 8 959 000 km²
 Okeaniyaning dengiz sathidan eng baland nuqtasi – Jaya tog'i (Yangi Gvineya oroli), 5 030 m
 Avstraliyaning dengiz sathidan eng baland nuqtasi – Kossyushko tog'i, 2 228 m
 Dengiz sathidan eng past nuqta – Eyr-Nort ko'li sathi, -16 m
 Materikning chekka shimoliy nuqtasi – York burni
 Materikning chekka janubiy nuqtasi – Saut-Ist-Poynt burni
 Materikning chekka g'arbiy nuqtasi – Stip-Poynt burni
 Materikning chekka sharqiy nuqtasi – Bayron burni
 Eng uzun daryo – Murrey (Marri) (Darling bilan) 3 490 km
 Maydoni bo'yicha eng katta ko'l – Eyr-Nort, 15 000 km² gacha
 Eng katta orol – Yangi Gvineya, 792 540 km²

ENG MUHIY EKSPEDITSIYALAR
 - - -> A. Tasman 1644 y.
 - - -> J. Kuk 1768-1771 y.
 - - -> M. Flinders 1802-1803 y.

Marjon oroli

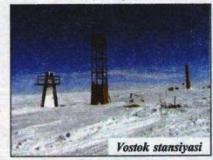

ANTARKTIDA TABIIY KARTA

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Materik maydoni (orollar va shelf - muzliklari bilan birga) 14 000 000 km²
 Dengiz sathidan eng baland nuqtasi - Vinson massivi (Elsvert tog'lari), 5 140 m
 Materikning eng shimoliy nuqtasi - Sifre burni
 Muz qoplamining o'rtacha qalinligi - 2040 m
 Yer sharidagi eng past harorat - "Vostok" ilmiy stansiyasi - 89,2°C
 Doimiy aholi bo'lmaydi

ENG MUHIM EKSPEDITSIYALAR
 F. Bellingsauzen va M. Lazarev 1819-1821 yy.
 R. Amundsen 1910-1912 y.
 R. Skott 1910-1912 y.
 1957-1963 yy. Chana-gusanetsali poyezdlarda sovet tadqiqotchilarining yo'nalishlari
 ▼ Vostok (Ros. Fed.) ilmiy stansiyasi, ularning nomlari va davlatga mansubligi
 —1000— Muz qoplamini gorizontalari

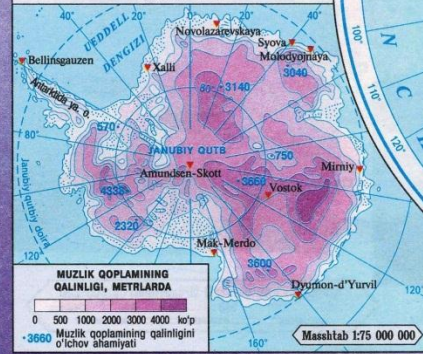
Vostok stansiyasi

Masshtab 1:50 000 000 (1 santimetrdan 500 km)
 500 0 500 1000 1500 2000 km

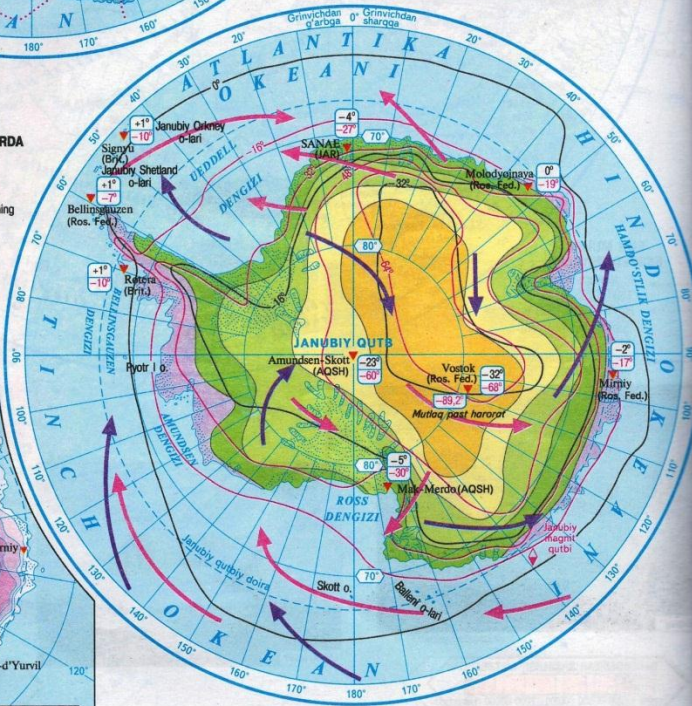
ANTARKTIDA IQLIM KARTASI

SHARTLI BELGILAR
O'RTACHA YILLIK YOG'INLAR MIQDORI, MILLIMETRLARDA
 kam 50 100 200 400 ko'p
HAVO HARORATI SELSIY DARAJALARIDA
 — 0° — Yanvar izotermalarining eng issiq oyi — 16° — Iyul izotermalarining eng sovuq oyi
 — 5° — Yanvarning o'rta harorati — 30° — Iyulning o'rta harorati
SHAMOLLARNING KO'P KUZATILADIGAN ASOSIY YO'NALISHI
 — yernavarda — ilmiy stansiyalar
 — yulda

MUZLIK QOPLAMINING QALINLIGI

Masshtab 1:75 000 000

ARKTIKA
TABIIY KARTA

UMUMIY MA'LUMOTLAR

Maydoni – 21 000 000 km²
Dengiz sathidan eng baland nuqta – Gunt'yorn tog'i, 3 700 m
Eng katta orol – Grenlandiya, 2 175 600 km²
Eng chuqur botiq – Nansen, 5 449 m

ENG MUHIM EKSPEDITSIYALAR

- F. Nansen "Frame"da 1893-1896 y.
- R. Pri 1908-1909 y.
- "Sibiriyakov" muzyorida 1932 y.
- "Sedov" muzyorarida 1937-1940 y.

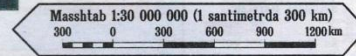
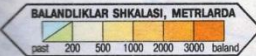
Muzlag'

O'y ayiqlar

Muzlik

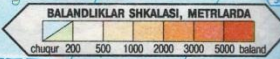
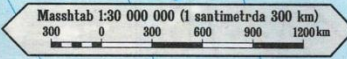

**JANUBIY AMERIKA
TABIIY KARTA**

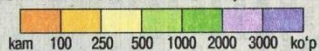

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Materik maydoni (orollar bilan birga) - 17 600 000 km²
 Dengiz sathidan eng baland nuqtasi - Akonkagva tog'i, 6 960 m
 Dengiz sathidan eng past nuqtasi - Salinas-Chikas (Valdes ya. o.), -42 m
 Materikning chekka shimoliy nuqtasi - Galinas burni
 Materikning chekka janubiy nuqtasi - Frouard burni
 Materikning chekka g'arbiy nuqtasi - Parinyas burni
 Materikning chekka sharqiy nuqtasi - Kabu-Branku burni
 Eng uzun daryo - Amazonka (Ukayali bilan), 6 400 km
 Maydoni bo'yicha eng katta ko'l - Marakaybo, 14 343 km²
 Eng katta orol - Olovli Yer, 48 200 km²
ENG MUHIM EKSPEDITSIYALAR
 - - - X. Kolumb 1498-1500 y.
 - - - A. Vesputchi 1499-1500 y. va 1501-1502 y.
 - - - A. Gumboldt va E. Bonpland 1799-1804 y.
 - - - Ch. Darvin 1831-1835 y.

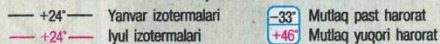

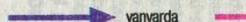
SHARTLI BELGILAR O'RTACHA YILLIK YOG'INLAR MIQDORI, MILLIMETRLARDA

HAVO HARORATI, SELSIY DARAJALARIDA

SHAMOLLARNING KO'P KUZATILADIGAN YO'NALISHI

SHARTLI BELGILAR TABIAT ZONALARI

- Semam ekvatorial o'rmonlar
- Fasliy semam (shu jumladan musson) o'rmonlar
- Savannalar va siyrak o'rmonlar
- Qattiq bargli doimiy yashil o'rmonlar va butazorlar (O'rti dengiz tipidagi)
- Chala cho'llar va cho'llar
- Dashtlar
- Aralash o'rmonlar
- Balandlik mintaqalari o'ikalari
- Geografik (tabiiat) mintaqalar chegaralari

QURUQLIKNING O'SIMLIK VA HAYVONOT DUNYOSI

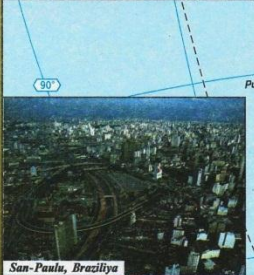
O'simliklar	Sut emizuvchilar	Qushlar	Sudralib yuruvchilar
1 Akatsiya	1 Baqiroq maymun	20 Goatsin	25 Anakonda
2 Amazoniya viktoriyasi	11 Suv cho'chqasi	21 Kolibri	26 Daraxt baqasi
3 Araukariya	3 Ko'zoynakli ayiq	12 Tog' tapiri	27 Iguana
4 Bambuk	13 Nandu tuyaqushi	22 Kondor	28 Kayman
5 Kaktus	4 Lama	23 To'ti	29 Toshbaqa
6 Oxideya	5 Nutriya (suv bobri)	24 Tukan	
7 Palma	5 Zirihl		
8 Pampas o'ti	6 Odiy tapir		
9 Paprotnik	7 Opossum		
10 Shokolad daraxti	8 Pekar		
11 Chalov	9 Pompas bug'usi		
	10 Puma		
	11 Suv cho'chqasi		
	12 Tog' tapiri		
	13 Nandu tuyaqushi		
	14 Viskasha		
	15 Zirihl		
	16 Shinsilla		
	17 Chumolxo'r		
	18 Yaguar		
	19 Yalqov		

**JANUBIY AMERIKA
KOMPLERS KARTA**

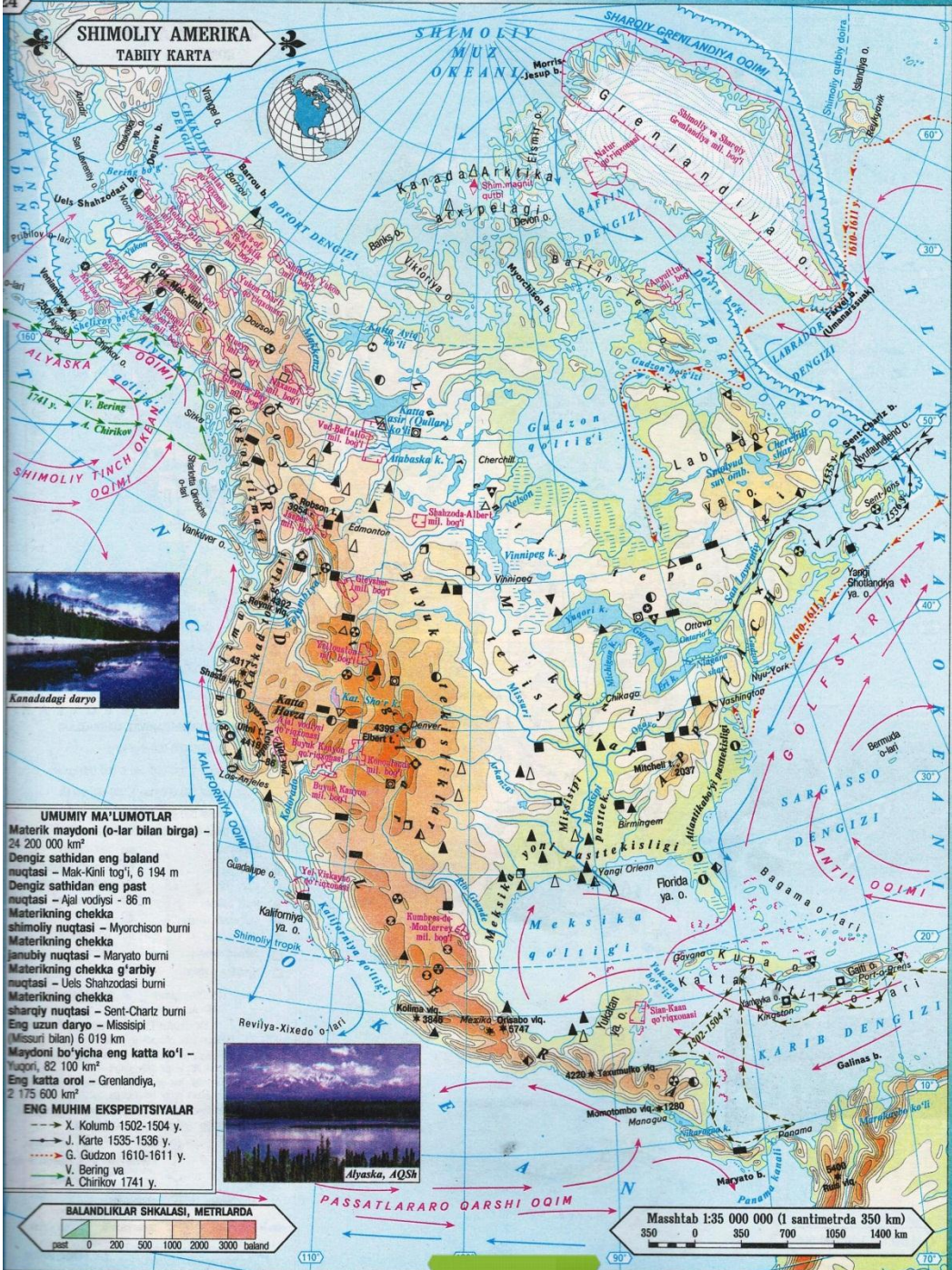
SHARTLI BELGILAR

- SANOAT VA MADANIYAT MARKAZLARI**
- aholisi 5 000 000 dan ko'p
 - aholisi 1 000 000 dan 5 000 000 gacha
 - aholisi 500 000 dan 1 000 000 gacha
 - aholisi 500 000 dan kam
- FOYDALI QAZILMALARNI QAZIB OLISH**
■ toshko'mir	■ mis rudalari
▲ neft	⊕ kumush rudalari
△ tabiiy gaz	⊗ polimetall rudalari
▲ temir rudalari	○ qalay rudalari
▼ marganets rudalari	● oltin
▼ nikel rudalari	⊗ uran rudalari
□ volfram rudalari	◇ solitra
□ alyuminiy rudalari	✱ oltmos
● Issiqlik elektrstansiyalari	● Hidroelektrstansiyalar
● Atom elektrstansiyalari	
- YERLARDAN FOYDALANISH**
- Dehqonchilik qilinadigan yerlar
 - Yaylovlar, har yer - har yerda dehqonchilik qilinadigan yerlar bilan birga
 - O'rmonlar, har yer - har yerda dehqonchilik qilinadigan yerlar bilan birga
 - Kam foydalaniladigan va foydalanilmaydigan yerlar
- KENG TARQALGAN RAYONLAR**
☺ banan	☺ kofe	☺ paxtachilik
☺ bug'doy	☺ makko'xori	☺ shakarqamish
☺ kakao	☺ tamaki	☺ sholi
☺ kauchukillar	☺ uzumzorlar	
☺ Baliqchilik	☺ qoramolchilik	☺ qo'ychilik
☺ Daryolarning kema qatnaydigan qismlari	☺ Dengiz portlari	

Masshtab 1:30 000 000

**SHIMOLIY AMERIKA
TABIIY KARTA**

Kanadadagi daryo

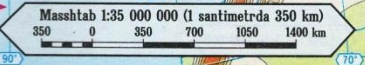
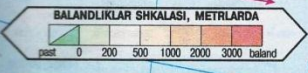
UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Materik maydoni (o-tar bilan birga) - 24 200 000 km²
 Dengiz sathidan eng baland nuqtasi - Mak-Kini tog'i, 6 194 m
 Dengiz sathidan eng past nuqtasi - Ajal vodiysi - 86 m
 Materikning chekka shimoliy nuqtasi - Myorchison burni
 Materikning chekka janubiy nuqtasi - Maryato burni
 Materikning chekka g'arbiy nuqtasi - Uels Shahzodasi burni
 Materikning chekka sharqiy nuqtasi - Sent-Charlz burni
 Eng uzun daryo - Missisipi (Missuri bilan) 6 019 km
 Maydoni bo'yicha eng katta ko'l - Yuzorgi, 82 100 km²
 Eng katta orol - Grenlandiya, 2 175 600 km²

ENG MUHIM EKSPEDITSIYALAR

- X. Kolumb 1502-1504 y.
- J. Karto 1535-1536 y.
- G. Gudzon 1610-1611 y.
- V. Bering va A. Chirikov 1741 y.

Alyaska, AQSh

**SHIMOLIY AMERIKA
KOMPLEKS KARTA**

Mexika, Meksika

**SHARTLI BELGILAR
SANOAT VA MADANIYAT
MARKAZLARI**

- aholisi 5 000 000 dan ko'p
- aholisi 1 000 000 dan 5 000 000 gacha
- aholisi 500 000 dan 1 000 000 gacha
- aholisi 500 000 dan kam

**FOYDALI QAZILMALARINI
QAZIB OLISH**

- toshko'mir
- ▲ neft
- ▲ tabiiy gaz
- ▲ temir rudalari
- ▲ titan rudalari
- ▲ nikel rudalari
- ▲ volfram rudalari
- ▲ molibden rudalari
- ▲ aluminium rudalari
- ▲ mis rudalari
- ▲ qo'ng'ohin rudalari
- ▲ rux rudalari
- ▲ kumush rudalari
- ▲ polimetall rudalari
- ▲ simob rudalari
- ▲ oltin
- ▲ platina
- ▲ uran rudalari
- ▲ fosforitlar
- ▲ oltingugurt
- ▲ oltin tuzi
- issiqlik elektrstansiyalari
- Gigroelektrstansiyalar
- Atom elektrstansiyalari

YERLARDAN FOYDALANISH

- Dehqonchilik qiladigan yerlar
- O'rmonlar
- Kam foydalaniladigan va foydalanilmaydigan yerlar
- Yoylovlar

KENG TARQALGAN RAYONLAR

- 🌾 banan
- 🌾 boq'lar
- 🌾 bug'doy
- ☕ kakao
- ☕ kafe
- 🐄 qoramolchilik
- 🐑 cho'chqachilik
- 🐄 yernon-xori
- 🍌 sitruslilar
- 🌿 tamaki
- 🍌 uzumzorlar
- 🐄 qo'ychilik
- 🍌 paxtachilik
- 🍌 shakarqamish
- 🍌 sholi
- 🐟 baliqchilik
- 🐟 dengiz portlari

Nyu-York, AQSH

Mashtab 1:35 000 000

YEVROSIYO TABIIY KARTA

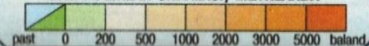
UMUMIY MA'LUMOTLAR

- Materik maydoni (orollar birga birga) – 54 600 000 km²
- Dengiz sathidan eng baland nuqtasi – Jomolungma tog'i (Everest), 8 848 m
- Dengiz sathidan eng past nuqtasi – O'lik dengiz sathi (Gxor botig'i), -405 m
- Materikning chekka shimoliy nuqtasi – Chelyuskin burni
- Materikning chekka janubiy nuqtasi – Play burni
- Materikning chekka g'arbiy nuqtasi – Rok burni
- Materikning chekka sharqiy nuqtasi – Dejnyov burni
- Eng uzun daryo – Yanszi (Chanszyan), 6 300 km
- Maydoni bo'yicha eng katta ko'l – Kaspiy dengizi, 376 000 km²
- Eng katta orol – Kalimantan, 744 100 km²

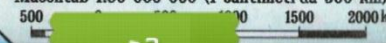
ENG MUHIM EKSPEDITSIYALAR

- M. Polo 1271-1295 y.
- A. Nikitin 1466-1472 y.
- A. Gumboldt 1804-1829 y.
- P. Semyonov-Tyan Shanskiy 1856-1857 y.
- N. Prjevalskiy 1870-1873 y. va 1883-1885 y.
- N. Mikluzo-Maklay 1871-1872 y. va 1873-1874 y. va 1874-1875 y.

BALANDLIKLAR SHKALASI, METRLARDA

Masshtab 1:50 000 000 (1 santimetrda 500 km)

YEVROSIYO IQLIM KARTASI

YEVROSIYO TABIAT ZONALARI

SHARTLI BELGILAR

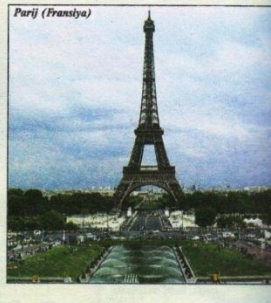
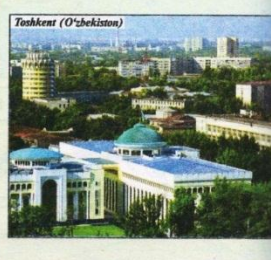
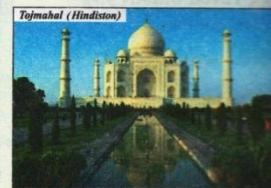
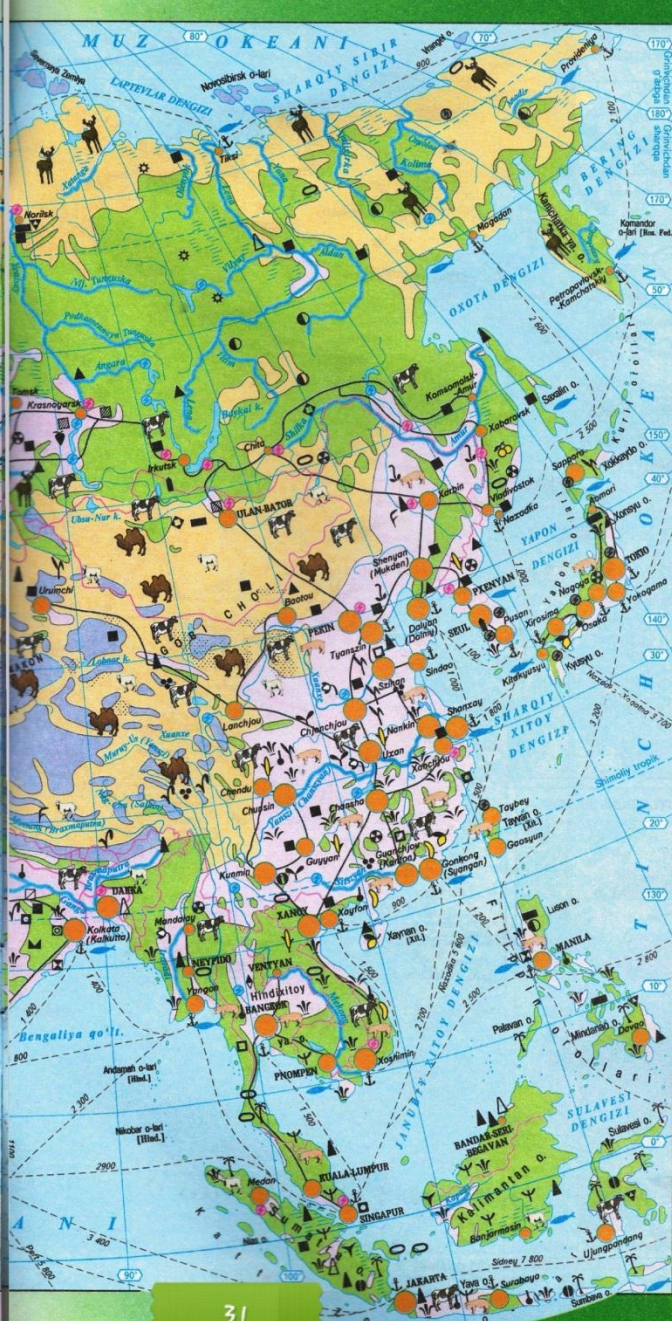
- TABIAT ZONALARI**
- Arktika cho'li'lari
 - Tundra va o'rmon-tundra
 - Tayga
 - Aralash va keng bargli o'rmonlar
 - O'rmon-dashtlar va dashtlar
 - Chala cho'llar va cho'llar
 - Savannalar va shtyak o'rmonlar
 - Qattiq bargli doimiy yashil o'rmonlar va butazorlar (O'rti dengiz tipidagi)
 - Fasliy nam (shu jumladan musson) o'rmonlar
 - Seram ekvatorial o'rmonlar
 - Balandlik mintaqalari o'ikalari
- Geografik (tabiiy) mintaqalar chegaralari
- Ko'p yillik muzliklarning janubiy chegarasi

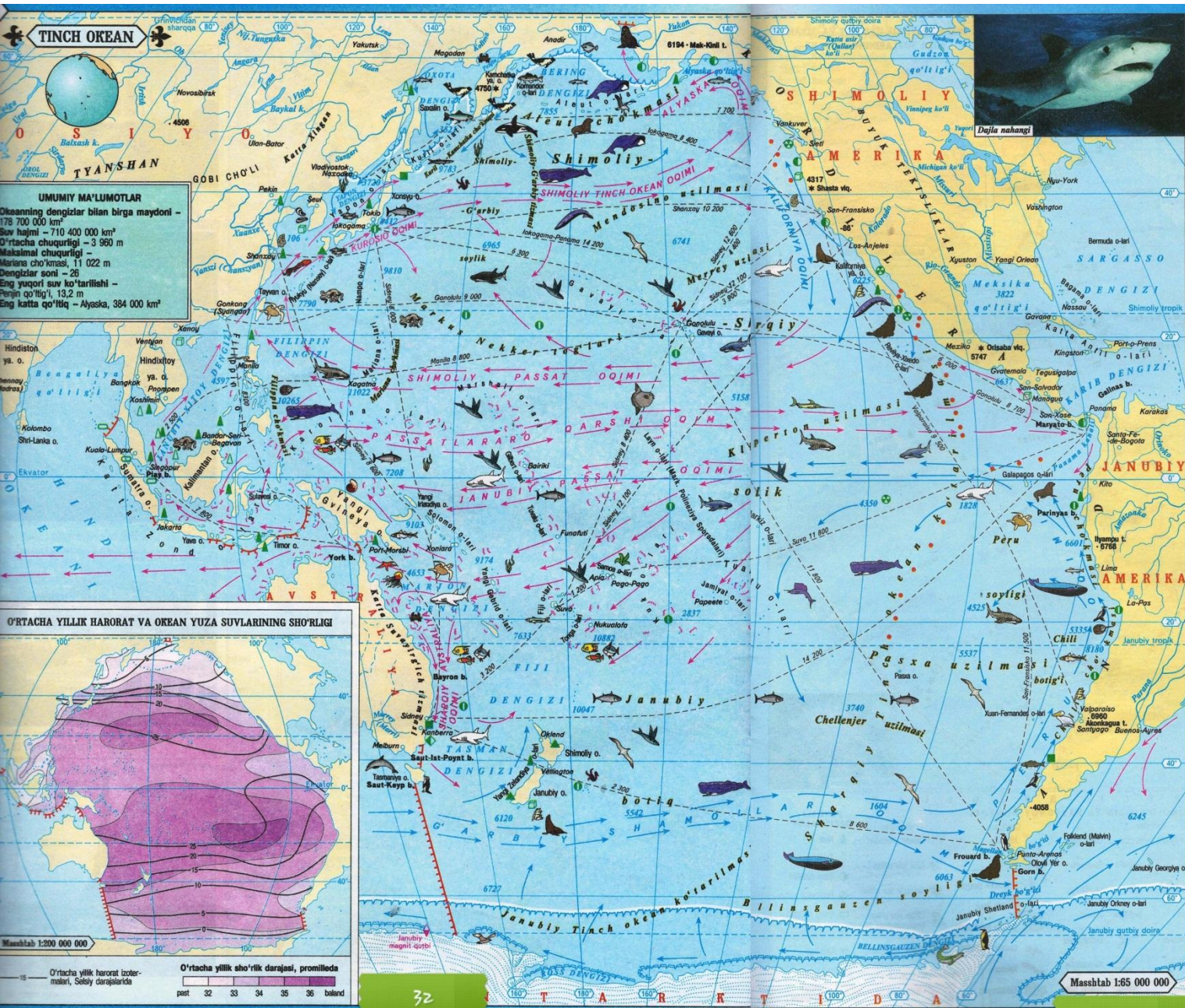
QURUQLIKNING O'SIMLIK VA HAYVONOT DUNYOSI

O'simliklar	17 Pakana qayin	1 Anov maymun	Sut emizuvchilar	39 Qo'tos	Qushlar
1 Akatsiya	18 Palma	2 Asl bug'u	20 Leopard (qoplon)	40 Qo'yo'kiz	58 Birozozon (saqoqush)
2 Alp lolaqiz'yaldog'i	19 Paprotnik	3 Bir o'riachil tuya	21 Los	41 Sayg'oq	59 Jannat qushi
3 Archa	20 Pista	4 Sobar (sav qunduzi)	22 Maral bug'usi	42 Sernia	60 Karkidon qushi
4 Bambuk	21 Probka eman (dub)	5 Burundug	23 Mo'j	43 Sitovsin	61 Karqur
5 Buk	22 Qarag'ay	6 Buyvol	24 Olmaxon	44 Sobol	62 Kazur
6 Edelveys	23 Qoraqarag'ay	7 Bo'ri	25 Oq ayiq	45 Sug'ur (baybok)	63 Qo'kakkid
7 Eman (dub)	24 Saksuvul	8 Dengiz mushugi	26 Oq quyon	46 To'g' echkisi	64 Oq yepaloqoqush
8 Iloq	25 Sitrus daraxti	9 Dumisiz makaka	27 Oq sunsar	47 To'g' qo'yi	65 Qur
9 Kadr	26 Tilog'och	10 Gepard	28 Oq tulki	48 Tulki	66 Qushlar bozori
10 Kiparis (sarvi)	27 Ushla daraxt	11 Gibbon	29 Orangutan	49 Tyulien	67 Taspara
11 Lishayniklar	28 Zaytun daraxti	12 Himoloy ayig'i	30 Oxu	50 Yelik	68 Tovus
12 Magnoliya	29 Yantiq	13 Hindiston hi	31 Panda	51 Yo'lbars	69 Tuvaloq
13 Mangra	30 Yostiqsimon kadr	14 Holi o'riachil tuya	32 Pantera	52 Zubur	70 To'li kakadu
14 Morniqbosh	31 Chalkov	15 Ibrta (qor qoploni)	33 Prijivalskiy oti	53 Yovvoyi cho'chqa	
15 Mordlar		16 Jayvon	34 Qora makaka	54 Yumronqoq	
		17 Karkidon	35 Qorsak tulki	55 Chuprach tapiri	
		18 Kivk	36 Dulon	56 Chupras bur'u	
			37 Qurvon		

Sudralib yuruvchilar

- 72 Echikmar
- 73 Gavial
- 74 Ilonlar (kapcha, efa)
- 68 Tovus
- 69 Tuvaloq
- 75 Piton

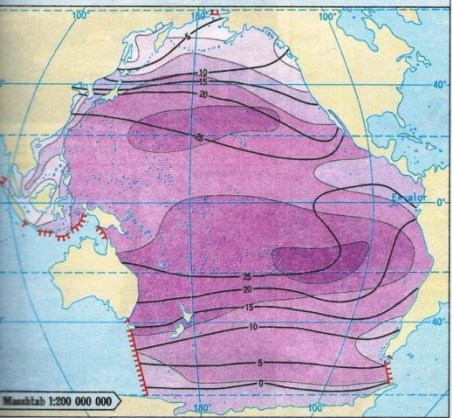

TINCH OKEAN

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Okeanning dengiz bilan birga maydoni - 178 700 000 km²
 Suv hajmi - 710 400 000 km³
 O'rtaqa chuqurligi - 3 960 m
 Maksimal chuqurligi - Mariana cho'kmasi, 11 022 m
 Dengizlar soni - 26
 Eng yuqori suv ko'tarilishi - Perin qo'lligi, 13,2 m
 Eng katta qo'lliq - Alyaska, 384 000 km²

O'RTAQA YILLIK HARORAT VA OKEAN YUZA SUVLARINING SHO'RLIGI

Maashtab 1:200 000 000

O'rtaqa yillik harorat izotermalari, Selsiy darajalarida

O'rtaqa yillik sho'rlik darajasi, promilada

past 32 33 34 35 36 baland

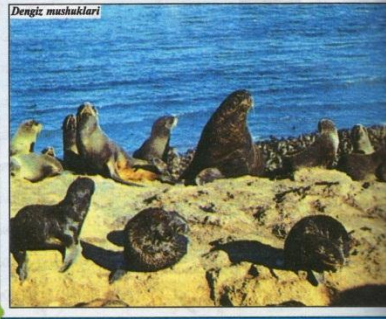
SHARTLI BELGILAR

OKEANNING O'SIMLIK VA HAYVONOT DUNYOVI

- Sut emizuvchilar**
- Delfin
 - Dengiz araloni (sheri)
 - Dengiz filii
 - Dengiz leopardi
 - Dengiz mushugi
 - Grenlandiya kiti
 - Kasetka
 - Kashalot
 - Ko'k kit
 - Morj
 - Seyal (kit)
 - Sivuch (bayer)
- Qushlar**
- Albatros
 - Balkan
 - Baliqchi qush (chayka)
 - Biroqush (saqoqush)
 - Imperator pingvini
 - Magellan pingvini
 - Pomornik
 - Tillasochil pingvin
 - Chistik
- Baliqlar**
- Kambala
 - Kit akula
 - Ko'k akula
 - Losos
 - Marjon baliqchalar
 - Mintay
 - Oq akula
 - Seid
 - Seid akula
 - Oybalig
 - Qilich baliq
 - Sardina
 - Sardina-hasi
 - Sardinella
 - Sayra
 - Seld
 - Skumbriya
 - Stavrda
 - Treska
 - Tunets
 - Uchar baliq
 - Xamsabaliq
 - Yelkan baliq
- Dengiz iloni**
- Dengiz toshbaqasi
 - Dengiz yulduzlari
 - Kalmar
 - Krab
 - Meduza
 - Midli
 - Nautlius
 - Qilichdum
 - Sakkizyoq
 - Ustritsa
- O'simliklar**
- Laminariya (dengiz karami)
 - Ozil suv o'tlari
 - Do'ng'ir suv o'tlari
 - Ukan suv o'tlari (makrofitlar)
 - Yashil suv o'tlari

FOYDALI QAZILMALAR

- Toshko'mir
 - Neft
 - Tabiiy gaz
 - Temir rudalari
 - Titan rudalari
 - Polimetall rudalari
 - Oqalay rudalari
 - Otin
 - Fosforitlar
 - Osh tuzi
 - Issiq buloqlar
- Okean chegarasi

Dengiz mushaklari

Maashtab 1:65 000 000

UMUMIY MA'LUMOTLAR

Okeanning dengizlar bilan maydoni – 76 170 000 km²
Sav' hajmi – 282 700 000 km³
O'rtacha chuqurligi – 3 711 m
Maksimal chuqurligi –
– Zond cho'kmasi, 7 729 m
Dengizlar soni – 11
Eng yuqori suv ko'tarilishi –
lambay qo'tlig'i, 12 m
Eng katta qo'tliq – Bengaliya,
1 191 000 km²

S H A R T L I B E L G I L A R

OKEANNING O'SIMLIK VA HAYVONOT DUNYOSI

Sut emizuvchilar	Baliqlar	Qushlar	O'simliklar	FOYDALI QAZILMALAR
Delfin	Akula-bolg'a	Albatros	Dengiz nilufarlari	Neft
Dengiz filli	Gorbi	Faeton	Qizil suv o'tlari	Tabiiy gaz
Dengiz mushugi	Ko'k akula	Tillasochli pingvin	Qo'ng'ir suv o'tlari	Titan rudalari
Kashalot	Manta	Dengiz iloni	Ulkan suv o'tlari (makrotistsis)	Polimetall rudalari
Ko'k kit	Nototoniya	Dengiz toshbaqasi	Osh tuzi	Qalay rudalari
Seyval (kit)	Oq akula	Dengiz yukdazlari	Fosforitlar	Osh tuzi
	Oybalig'	Yelkan baliq	Yashil suv o'tlari	
		Xamsabaliq		
		Kalmar		
		Sakkizyoq		

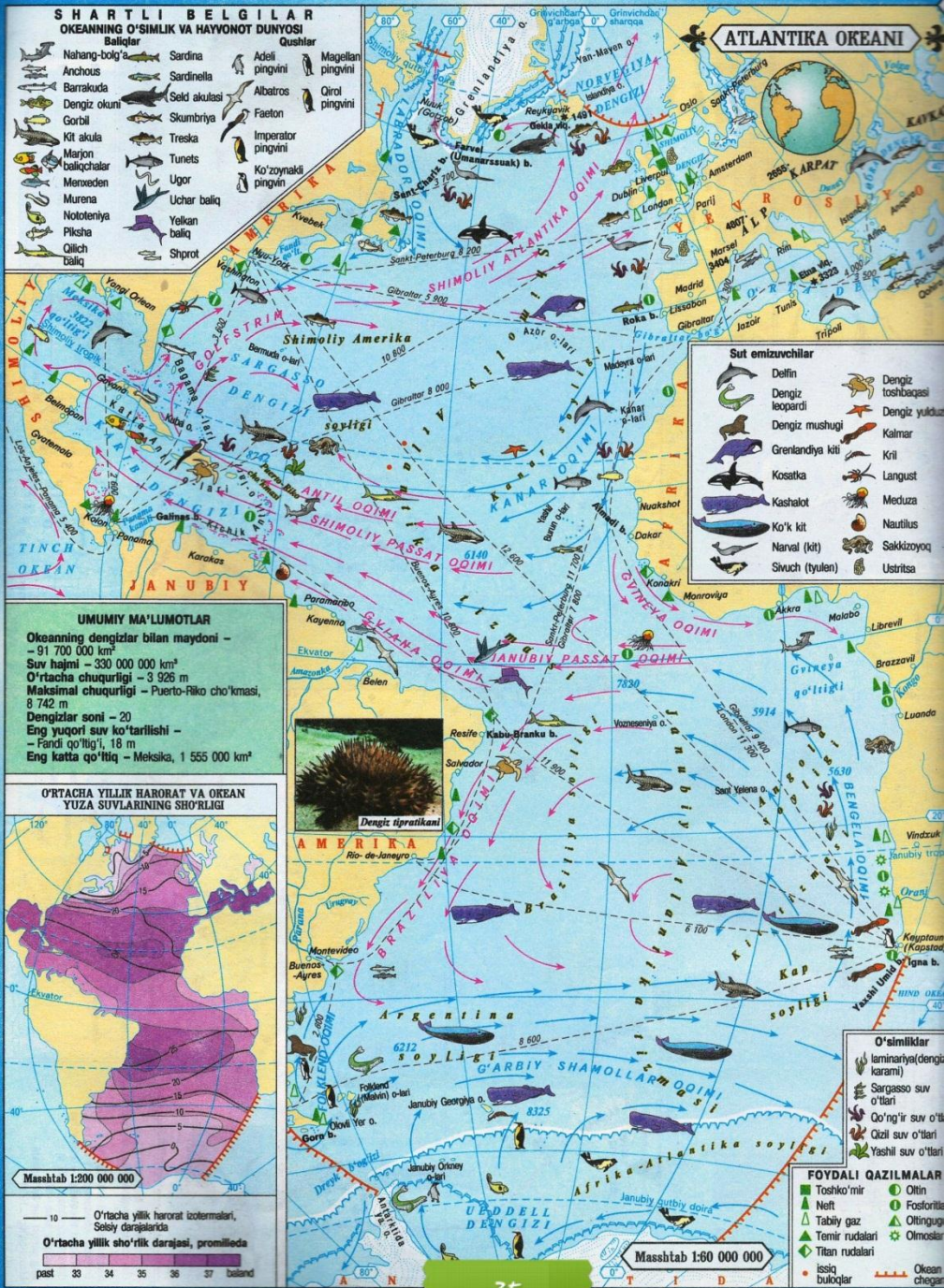
Issiq buloqlar Okean chegarasi

SHARTLI BELGILAR

OKEANNING O'SIMLIK VA HAYVOT DUNYOSI

Baliqlar		Qushlar	
	Sardina		Magellan pingvini
	Sardinella		Qirrol pingvini
	Seld akulasi		Imperator pingvini
	Skumbriya		Ko'zoymakli pingvin
	Tunets		Uchar baliq
	Yalkan baliq		Yalkan baliq
	Shprot		

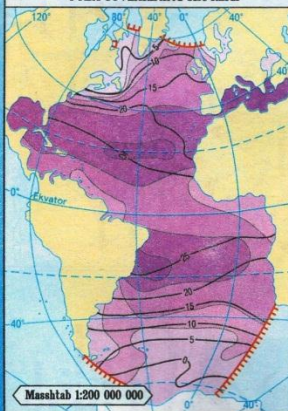
ATLANTIKA OREANI

- Sut emizuvchilar**
	Dengiz toshbaqasi
	Dengiz yulduzi
	Kalmar
	Krit
	Langust
	Meduza
	Nautilus
	Sakkizoyoq
	Ustritsa

UMUMIY MA'LUMOTLAR
 Okeanning dengizlar bilan maydoni – 91 700 000 km²
 Suv hajmi – 330 000 000 km³
 O'rta chuqurligi – 3 926 m
 Maksimal chuqurligi – Puerto-Riko cho'kmasi, 8 742 m
 Dengizlar soni – 20
 Eng yuqori suv ko'tarilishi – Fandil qo'ltig'i, 16 m
 Eng katta qo'ltiq – Meksika, 1 555 000 km²

O'RTACHA YILLIK HARORAT VA OREAN YUZA SUVLARINING SHOR'LIGI

Mashtab 1:200 000 000

— 10 — O'rta yillik harorat izotermalari, Selsiy darajalarida
 O'rta yillik sho'rlik darajasi, promilida
 past 33 34 35 36 37 baland

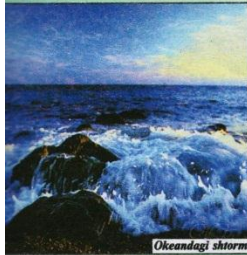

Dengiz tipratikani

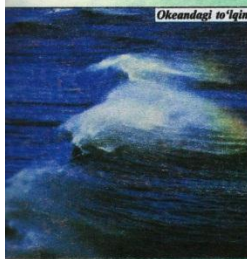
- O'simliklar**
- Laminariya (dengiz karami)
 - Sargasso suv o'tlari
 - Qo'ng'ir suv o'tlari
 - Qizil suv o'tlari
 - Yashil suv o'tlari

- FOYDALI QAZILMALAR**
- Toshko'mir
 - Neft
 - Tabiiy gaz
 - Temir rudalari
 - Olmosqor
 - Titan rudalari
 - Issiq buloqlar
 - Okean chegarasi

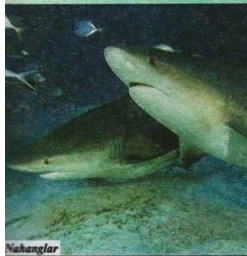
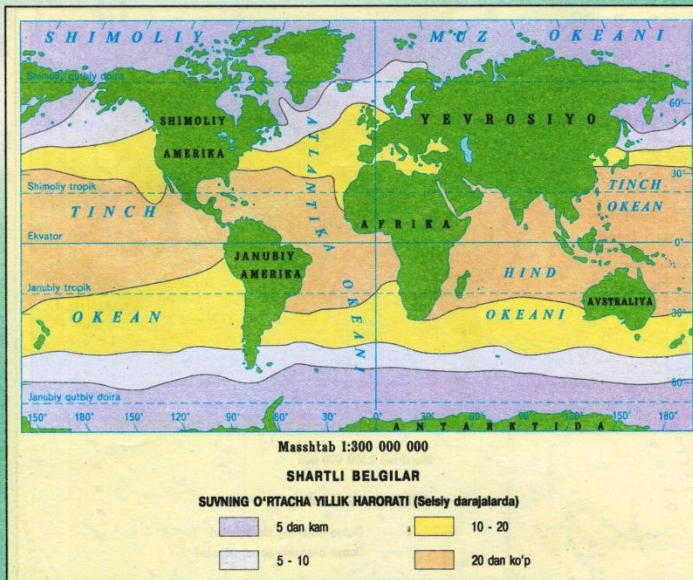
Mashtab 1:60 000 000

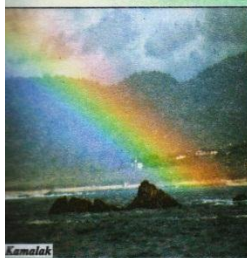
Okeandagi shorm

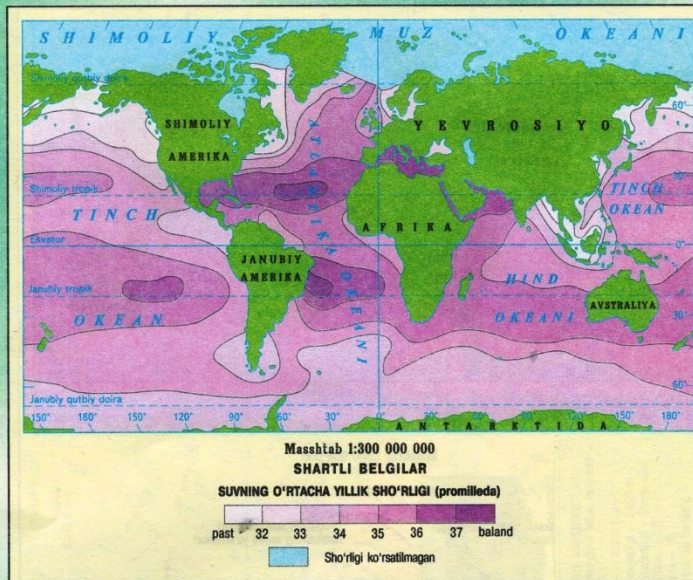
Okeandagi to'lg'in

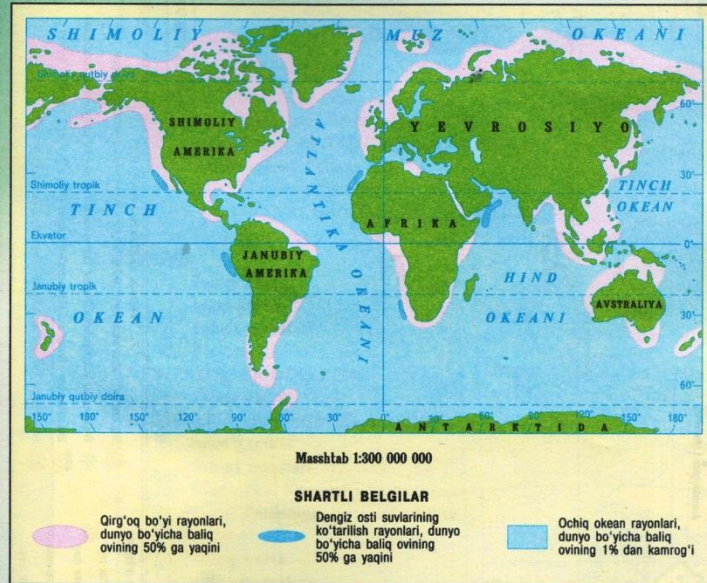
Nahanglar

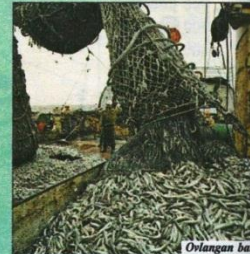
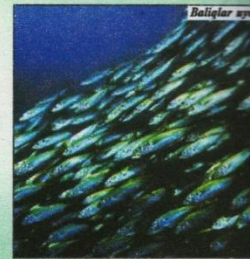
Kamalak

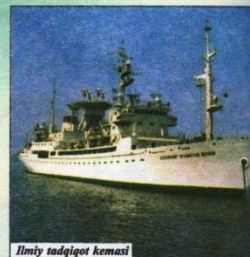
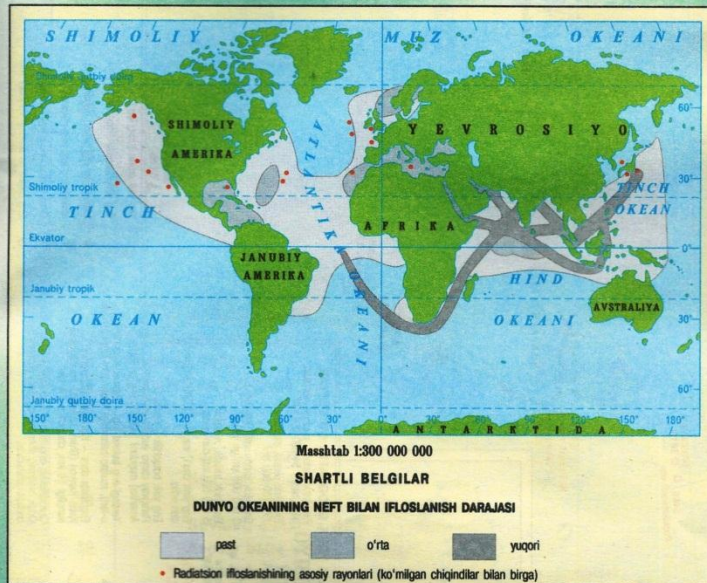
ASOSIY BALIQ OVLASH RAYONLARI

DUNYO OKEANI

NEFT BILAN IFLOSLANISHINING ASOSIY RAYONLARI

YIRIK GEOGRAFIK OB'EKTLAR VA YERDAGI MUHIM HODISALAR

YERDAGI YIRIK GEOGRAFIK OB'EKTLAR

YEVROSIYO Eng yirik materik, maydoni (orollar bilan birga) 54 600 000 km²

TINCH OKEAN Eng yirik okean, maydoni 178 700 000 km²

Arabiston ya. o. Eng yirik yarim orol, maydoni 3 000 000 km² ga yaqin

Amazonka pasttekisligi Eng yirik tekislik, maydoni 5 000 000 km² dan yuqori

SAHROI KABIR Eng yirik cho'l, maydoni 7 000 000 km² dan ortiq

Eng yirik botqoqlik – Pantanal, Paragvay daryo yuqorisida (Janubiy Amerika) maydoni 109 000 km² ga yaqin

Yerdagi eng baland tog' – Mauna-Kea (Gavayi o-lari), mutlaq balandligi okean tubi bilan 10 203 m

Eng katta dara – Kolorado daryosidagi Katta Kanyon (Shim. Amerika), uzunligi 446 km, kengligi 16 km, chuqurligi 1,6 km

Quruvlikning eng shimoliy nuqtasi – 83°40' sh.k., Odak orolining shimoliy chekkasi (Grenlandiya orolidan shimolda)

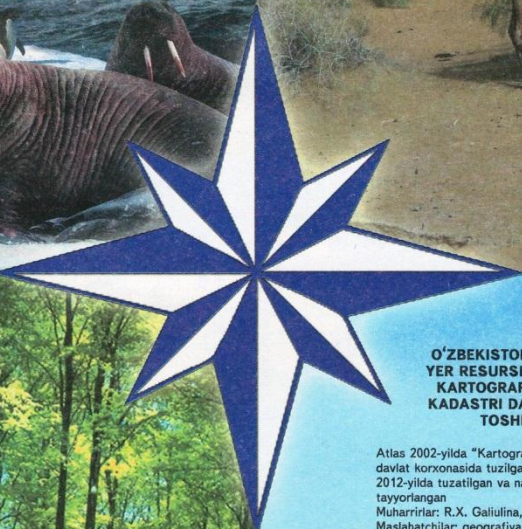
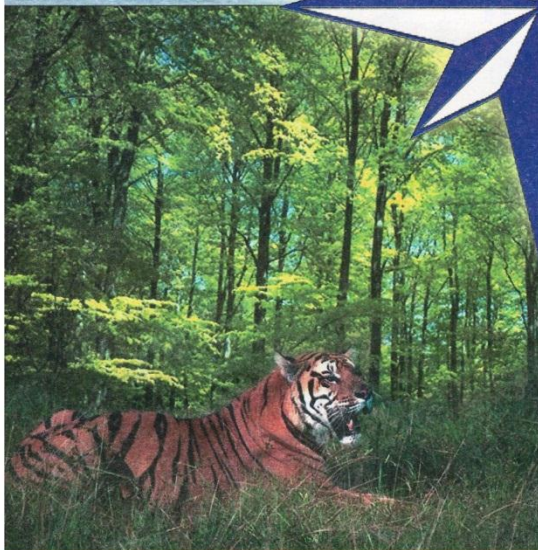
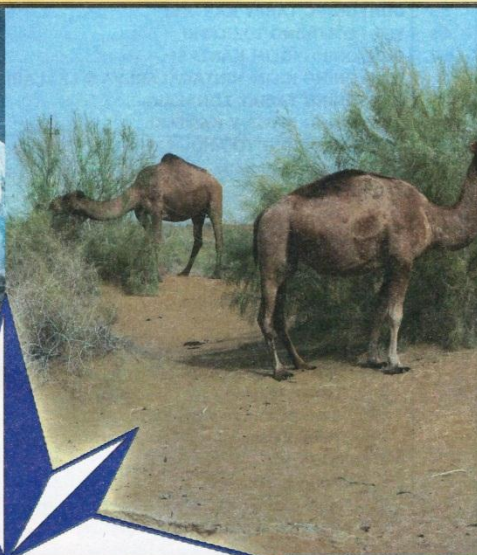
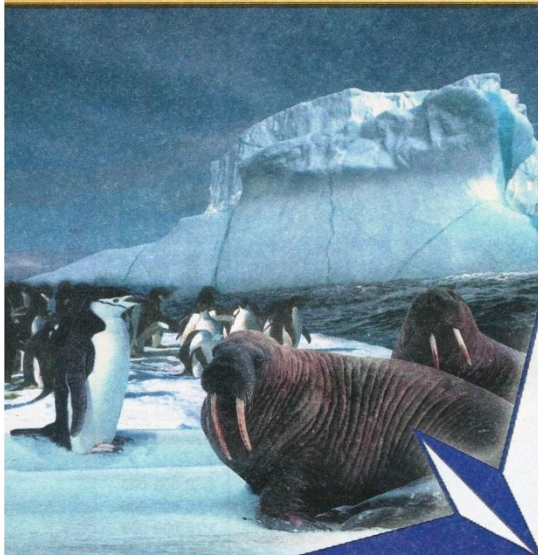
- Eng yirik orollar (ming km²)
- Eng yirik dengizlar (ming km²)
- Materikning eng baland nuqtalari (m)
- Materikning eng past nuqtalari (m)
- Okeanlarning eng chuqur botqirlari (m)
- Eng baland harakatdagi vulqonlar (m)
- Eng yirik ko'lar (ming km²)
- Eng chuqur ko'lar (m)
- Eng uzun daryolar (km)
- Eng baland sharsharalar (m)
- Eng uzun g'orlar (km)

- YERDAGI EKSTREMAL HODISALAR**
- Eng issiq joy – Tripoli shahri rayoni (Afrika), 1922 y. sentyabrda harorat +58°C qayd etilgan
 - Eng sovuq joy – Antarktidadagi „Vostok“ ilmiy stansiyasi, 1983 y. iyulda harorat -89,2°C qayd etilgan
 - Eng sernam joy – Gavayi oroli (Gavayi orollari), maksimal o'rtaacha yillik yog'in
 - Eng quuruq joy – Atakama cho'li (Janubiy Amerika), yog'inlar deyarli bo'lmaydi

Mashtab 1:120 000 000

MUNDARIJA

bet.		masshtab
2-3	DUNYONING TABIIY KARTASI	1:80 000 000
4-5	YER PO'STINING TUZILISHI	1:80 000 000
6-7	DUNYONING IQLIM KARTASI	1:80 000 000
8	DUNYONING IQLIM MINTAQALARI VA O'LKALARI	1:120 000 000
9	DUNYONING TABIIY ZONALARI	1:120 000 000
10-11	DUNYONING SIYOSIY KARTASI	1:80 000 000
12-13	XALQLAR VA DUNYO AHOLISINING ZICHLIGI	1:80 000 000
	Dunyodagi irqalar	1:300 000 000
14	AFRIKA	
	Tabiiy karta	1:35 000 000
15	Iqlim kartasi	1:50 000 000
	Tabiat zonalari	1:50 000 000
16	Kompleks karta	1:35 000 000
17	AVSTRALIYA VA OKEANIYA	
	Tabiiy karta	1:50 000 000
18	AVSTRALIYA VA YANGI ZELANDIYA	
	Iqlim kartasi	1:50 000 000
	Tabiat zonalari	1:50 000 000
	Avstraliya. Kompleks karta	1:35 000 000
	Yangi Zelandiya. Kompleks karta	1:20 000 000
19	ANTARKTIDA	
	Tabiiy karta	1:50 000 000
	Iqlim kartasi	1:50 000 000
	Muzlik qoplarning qalinligi	1:75 000 000
20	ARKTIKA	
	Tabiiy karta	1:30 000 000
21	JANUBIY AMERIKA	
	Tabiiy karta	1:30 000 000
22	Iqlim kartasi	1:50 000 000
	Tabiat zonalari	1:50 000 000
23	Kompleks karta	1:30 000 000
24	SHIMOLIY AMERIKA	
	Tabiiy karta	1:35 000 000
25	Iqlim kartasi	1:50 000 000
	Tabiat zonalari	1:50 000 000
26	Kompleks karta	1:35 000 000
27	YEVROSIYO	
	Tabiiy karta	1:50 000 000
28	Iqlim kartasi	1:50 000 000
29	Tabiat zonalari	1:50 000 000
30-31	Kompleks karta	1:35 000 000
32-33	TINCH OKEAN	1:65 000 000
34	HIND OKEANI	1:60 000 000
35	ATLANTIKA OKEANI	1:60 000 000
36	SHIMOLIY MUZ OKEANI	1:25 000 000
37	DUNYO OKEANI	
	Yuza oqimlar	1:300 000 000
	Suv osti oqimlari	1:300 000 000
38	Suvning o'rtacha yillik harorati	1:300 000 000
	Suvning o'rtacha yillik sho'rtligi	1:300 000 000
39	Asosiy baliq ovlash rayonlari	1:300 000 000
	Okeanning neft bilan ifloslanishining asosiy rayonlari	1:300 000 000
40	YIRIK GEOGRAFIK OB'EKTLAR VA YERDAGI MUHIM HODISALAR	1:120 000 000

**O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
YER RESURLARI, GEODEZIYA,
KARTOGRAFIYA VA DAVLAT
KADASTRI DAVLAT QO'MITASI
TOSHKENT 2018**

Atlas 2002-yilda "Kartografiya" ilmiy-ishlab chiqarish
davlat korxonasida tuzilgan
2012-yilda tuzatilgan va nashr etish uchun
tayyorlangan

Muharrirlar: R.X. Galiulina, A.N. Tixonina
Maslahatchilar: geografiya fanlari doktori X.V. Vahobov,
geografiya fanlari nomzodi M.T. Mirakmalov
Texnik muharrir N.A. Turayeva
Muqova dizayni I.G. Batalova
Bosishga ruxsat etildi 2013-y. 14.03
Qog'oz bichimi 62x94
Bosma taboq 2,5 Sharti bosma taboq 2,7
Buyurtma №87 Adadi 10 000 nusxa

"Kartografiya" ilmiy-ishlab chiqarish davlat korxonasi
100170, Toshkent sh., Ziyolilar ko'ch., 6

ISBN 978-9943-15-623-4

